

Declaration of Astana

ASTANA, KAZAKHSTAN
25-26 OCTOBER 2018

GLOBAL
CONFERENCE
**ON PRIMARY
HEALTH CARE**

WHO/HIS/SDS/2018.61

© World Health Organization and the United Nations Children's Fund (UNICEF), 2018. Niektoré práva vyhradené.
Tento dokument je k dispozícii v rámci IGO licencie CC BY-NC-SA 3.0.

Globálna konferencia o primárnej zdravotnej starostlivosti

Od Alma-Aty smerom ku všeobecne dostupnej zdravotnej starostlivosti a cieľom trvalo udržateľného rozvoja

Astana, Kazachstan, 25. a 26. októbra 2018

My, hlavy štátov a vlád, ministri a predstavitelia štátov a vlád, zúčastňujúcich sa Globálnej konferencie o primárnej starostlivosti: Z Alma-Aty smerom ku všeobecne dostupnej zdravotnej starostlivosti a cieľom trvalo udržateľného rozvoja, v Astane 25. a 26. októbra 2018, znovu potvrdzujeme záväzky, vyjadrené v ambicióznej a vizionárskej Deklarácii z Alma-Aty z roku 1978 a v Programe trvalo udržateľného rozvoja do roku 2030 pri presadzovaní politiky Zdravia pre všetkých a podpisujeme sa pod túto Deklaráciu.

Naša vízia do budúcnosti:

Vlády a spoločnosti, ktoré uprednostňujú, podporujú a chránia zdravie a blaho obyvateľstva na úrovni celej krajiny aj na úrovni jednotlivca prostredníctvom silných zdravotníckych systémov;

Primárna zdravotná starostlivosť a zdravotne služby, ktoré sú vysokokvalitné, bezpečné, komplexné, integrované, prístupné, cenovo dostupné každému a všade, poskytované so súcitom, rešpektom a dôstojnosťou zo strany dobre vyškoleného kvalifikovaného, motivovaného a odhodlaného zdravotného personálu;

Podporné a zdraviu prospešné prostredie, ktoré jednotlivcov aj komunity podnecuje k posilňovaniu a udržiavaniu zdravia a duševnej pohody;

Partneri a zainteresované strany, ktoré poskytujú účinnú podporu národných zdravotných politík, stratégií a plánov.

¹ Ako aj predstavitelia regionálnych ekonomických integračných organizácií.

Potvrdzujeme svoj záväzok voči základnému právu každej ľudskej bytosti na dosiahnutie najvyššej možnej úrovne zdravia bez akýchkoľvek rozdielov. Pri príležitosti 40. výročia vyhlásenia z Alma-Aty opätovne potvrdzujeme náš záväzok voči všetkým jeho hodnotám a zásadám, najmä k spravodlivosti a solidarite, a zdôrazňujeme dôležitosť zdravia pre mier, bezpečnosť a sociálno-ekonomický rozvoj a ich vzájomnú závislosť.

Sme presvedčení, že posilnenie **primárnej zdravotnej starostlivosti (PZS)** je najintegratívnejším, najúčinnjším a najefektívnejším prístupom na zlepšenie fyzického a duševného zdravia ľudí, ako aj sociálneho blahobytu a že PZS tvorí základný stavebný kameň trvalo udržateľného systému zdravotnej starostlivosti pre **všeobecne dostupnú zdravotnú starostlivosť (VDZS)** a ciele trvalo udržateľného rozvoja súvisiace so zdravím. Víťame zvolanie Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov na rok 2019, ktoré sa bude venovať VDZS a ku ktorému prispeje práve táto deklarácia. Každý z nás bude pokračovať v ceste k dosiahnutiu VDZS, aby všetci ľudia mali spravodlivý prístup ku kvalitnej a efektívnej zdravotnej starostlivosti, ktorú potrebujú, a k finančnému zabezpečeniu, aby ich využívanie týchto služieb nevystavilo finančným ťažkostiam.

Berieme na vedomie, že napriek výraznému pokroku, ktorý sme za ostatných 40 rokov dosiahli, majú ľudia vo všetkých častiach sveta stále nevyriešené problémy. Byť zdravý je pre mnohých ľudí výzva, najmä pre chudobných a zraniteľných. Z etického, politického, sociálneho a ekonomického hľadiska považujeme za neprijateľné, že pretrvávajú nerovnosti v zdraví a rozdiely v úrovni zdravia.

Budeme sa aj naďalej venovať otázkam narastajúceho bremena neprenosných chorôb vedúcich k zlému zdravotnému stavu a predčasnej smrti, ktorá je spojená s nezdravým životným štýlom a správaním sa, najmä s užívaním tabaku, škodlivým užívaním alkoholu, nedostatočnou telesnou aktivitou, či nezdravou stravou. Pokiaľ nebudeme konať okamžite, budeme naďalej zaznamenávať predčasné straty na životoch kvôli vojnám, násiliu, epidémiám, prírodným katastrofám, zdravotným dopadom klimatických zmien vedúcim k extrémnym výkyvom počasia, či iných environmentálnych faktorov. Nesmieme strácať príležitosti zastaviť prepuknutie chorôb a globálnych zdravotných ohrození ako je antimikrobiálna rezistencia, ktoré sa rozširujú a nepoznajú hranice krajín.

Propagačné, preventívne, liečebné, rehabilitačné služby a paliatívna starostlivosť musia byť dostupné každému. Milióny ľudí musíme zachrániť pred chudobou, najmä pred extrémnou chudobou, spôsobenou nerovnosťou rozdeľovania zdrojov. Nemôžeme viac podceňovať rozhodujúci význam podpory zdravia a prevencie chorôb, a ani tolerovať fragmentovanú, nebezpečnú starostlivosť nízkej kvality. Musíme riešiť nedostatok a nerovnomerné rozloženie zdravotného personálu. Musíme znižovať stále rastúce výdavky do zdravotnej starostlivosti, liekov a vakcín. Nemôžeme si dovoliť plytvanie výdavkami na zdravotnú starostlivosť zapríčinené neefektívnosťou.

Zaväzujeme sa:

IV

Spraviť odvážne rozhodnutia v oblasti zdravia vo všetkých sektoroch

Potvrdzujeme primárnu úlohu a zodpovednosť vlád na všetkých úrovniach pri podpore a ochrane práv každého na najvyšší dosiahnuteľný štandard zdravia. Budeme sa zasadzovať za multisektorové aktivity posilňujúce VDZS, angažovanie relevantných hráčov na podporu lokálnych komunit pri posilnení PZS. Budeme riešiť ekonomické, sociálne a environmentálne problémy zdravia s cieľom redukovať rizikové faktory začlenením zdravia do všetkých politík. Do implementácie programu Zdravie pre všetkých zaradíme viac zainteresovaných strán, nikoho neopomenieme a budeme riešiť aj otázky konfliktu záujmov, podporovať transparentnosť a participatívne riadenie. Budeme sa snažiť vyhnúť alebo zmierniť konflikty, ktoré podkopávajú zdravotné systémy a znižujú zdravotné prínosy. Musíme použiť koherentné a inkluzívne prístupy na rozšírenie PZS ako piliera VDZS v núdzových situáciách, zabezpečiť kontinuitu starostlivosti a poskytovanie základných zdravotných služieb v súlade s humanitárnymi zásadami. Budeme primerane poskytovať a pridelovať ľudské a iné zdroje na posilnenie PZS. Oceňujeme vedenia a príklady vlád, ktorí už preukázali silnú podporu PZS.

V

Budovať udržateľnú primárnu zdravotnú starostlivosť

PZS je nutné realizovať v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi, kontextmi a prioritami. Posilníme zdravotné systémy investovaním do PZS. Zvýšime kapacitu a infraštruktúru primárnej starostlivosti ako prvého kontaktu so zdravotnými službami a uprednostníme základné funkcie verejného zdravia. Budeme preferovať prevenciu chorôb a podporu zdravia a budeme sa usilovať o uspokojenie všetkých zdravotných potrieb ľudí v priebehu života prostredníctvom komplexných preventívnych, propagačných, liečebných, rehabilitačných a paliatívnych služieb. PZS poskytne komplexnú škálu služieb a starostlivosti vrátane, ale nie výhradne, očkovania; skríningu; prevencie, kontroly a manažmentu neprenosných aj prenosných chorôb; starostlivosti a služieb, ktoré podporujú, udržiavajú a zlepšujú zdravie matiek, novorodencov, detí a adolescentov; a duševné zdravie a sexuálne a reprodukčné zdravie². PZS bude tiež spravodlivá, rešpektujúca rovnoprávnosť pohlaví, rás a náboženského vyznania, bezpečná, vysokokvalitná, komplexná, efektívna, prijateľná, prístupná a cenovo dostupná a poskytne kontinuálne a do komunit integrované služby zamerané na zlepšenie ich zdravia. Budeme sa snažiť vyhnúť fragmentácii a zabezpečiť funkčný systém odporúčaní medzi primárnou a inou úrovňou starostlivosti. Udržateľná PZS, ktorá zvyšuje odolnosť zdravotníckych systémov pri prevencii, odhaľovaní a reakcii na infekčné choroby a ich ohniská bude prínosom pre každého.

² Pri prijímaní konsenzu chce delegácia Spojených štátov amerických upozorniť na cieľ 8.25 akčného programu Správy Medzinárodnej konferencie o populácii a rozvoji, v ktorej sa uvádza, že „interupcia by sa v žiadnom prípade nemala podporovať ako metóda plánovania rodičovstva“.

Úspech primárnej zdravotnej starostlivosti bude závisieť od:

Vedomosti a budovania kapacít. Aplikovať vedomosti, vedecké aj tradičné, na posilnenie PZS, zlepšenie zdravotného stavu populácie a na zabezpečenie prístupu všetkých ľudí k správnej starostlivosti v správnom čase a na najvhodnejšej úrovni rešpektujúc ich práva, potreby, dôstojnosť a autonómiu. Budeme pokračovať vo výskume a zdieľaní vedomostí a skúseností, budovať kapacity a zlepšovať poskytovanie zdravotníckych služieb a starostlivosti.

Ľudských zdrojov. Vytvoríme dôstojné pracovné podmienky a zabezpečíme primeranú finančnú kompenzáciu za prácu, pre odborníkov v zdravotníctve a pre všetkých zdravotníckych pracovníkov pracujúcich na úrovni primárnej zdravotnej starostlivosti, účinne reagujúc na zdravotné potreby ľudí v multidisciplinárnom kontexte. Budeme aj naďalej investovať do vzdelávania, odbornej prípravy, náboru, rozvoja, motivácie a udržania pracovnej sily PZS s vhodnou rôznorodosťou zručností.

Budeme sa usilovať o udržanie a zabezpečenie dostupnosti pracovnej sily PZS vo vidieckych, vzdialených a menej rozvinutých oblastiach.

Tvrdíme, že medzinárodná migrácia zdravotného personálu by nemala podkopávať schopnosť krajín, najmä rozvojových, uspokojovať zdravotné potreby svojich obyvateľov.

Rozvoj technológií. Podporujeme rozširovanie a zvyšovanie prístupnosti celého radu služieb zdravotnej starostlivosti využitím vysoko kvalitného, bezpečného, efektívneho a dostupného zdravotníctva, vrátane tradičnej medicíny, vakcín, diagnostiky a iných technológií. Budeme podporovať ich dostupnosť a racionálne a bezpečné využitie ako aj ochranu osobných dát. Pokrok v informačných technológiách nám umožní zhromažďovať rozčlenené, vysoko kvalitné dáta a zlepšiť kontinuitu informačného toku, odborný dohľad, transparentnosť, zodpovednosť a monitorovanie výkonnosti zdravotníckych systémov. Využijeme rôznorodé technológie na zlepšenie prístupu k zdravotnej starostlivosti, obohatenie poskytovaných zdravotných služieb, zvýšenie kvality služieb a bezpečnosti pacientov, zefektívnenie a koordináciu starostlivosti. Pomocou digitálnych a iných technológií umožníme jednotlivcom aj komunitám identifikovať zdravotné potreby, zúčastňovať sa plánovania a poskytovania služieb a zohrávať aktívnu úlohu pri udržiavaní vlastného zdravia a duševnej pohody.

Financovania. Vyzývame všetky krajiny, aby naďalej investovali do PZS v záujme zlepšenia zdravotného stavu svojej populácie. Budeme riešiť problémy vyplývajúce z nerovností a neefektívnosti, ktoré ľudí vystavujú finančným problémom, ak potrebujú využívať služby zdravotnej starostlivosti, zabezpečením lepšej distribúcie zdrojov v zdravotníctve, adekvátnym financovaním primárnej zdravotnej starostlivosti a funkčnými systémami úhrad v záujme zlepšenia prístupnosti a dosiahnutia lepšieho zdravotného stavu obyvateľstva. Budeme sa usilovať o finančnú stabilitu, efektívnosť a odolnosť národných zdravotníckych systémov, adekvátnu alokáciu zdrojov do PZS na báze národného rámca. Nikto nezostane nepovšimnutý a každý bude mať prístup ku kvalitnej primárnej starostlivosti v celej šírke služieb vrátane zraniteľných skupín a osôb v oblastiach postihnutých konfliktami.

VI

Posilnenie jednotlivcov aj komunit.

Podporujeme zapojenie jednotlivcov, rodín, spoločenstiev a občianskej spoločnosti prostredníctvom účasti na tvorbe a realizácii politík a plánov ovplyvňujúcich zdravie. Budeme podporovať zdravotnú gramotnosť a uspokojovanie očakávaní jednotlivcov a spoločenstiev v súvislosti s poskytovaním spoľahlivých informáciách o zdraví. Pomôžeme ľuďom pri získavaní vedomostí, zručností a zdrojov potrebných na udržanie vlastného zdravia alebo zdravia tých, o ktorých sa starajú pod dohľadom odborníkov z oblasti zdravotníctva. Budeme chrániť a podporovať solidaritu, etiku a ľudské práva. Zvýšime pocit vlastníctva v komunitách a prispejeme k zodpovednosti verejného a súkromného sektora za to, aby viac ľudí žilo zdravšie v priaznivom a zdravom prostredí.

VII

Zosúladienie podpory zainteresovaných strán s národnými politikami, stratégiami a plánmi.

Vyzývame všetky zúčastnené strany - zdravotnícky personál, akademickú obec, pacientov, občiansku spoločnosť, miestnych a medzinárodných partnerov, agentúry a fondy, súkromný sektor, náboženské organizácie a iné - aby svoju činnosť zosúladili s národnými politikami, stratégiami a plánmi vo všetkých odvetviach a prijali spoločné opatrenia na vybudovanie silnejšieho a udržateľnejšieho zdravotného systému postavenom na PZS umožňujúceho dosiahnuť VDZS. Podpora zainteresovaných strán môže pomôcť krajinám nasmerovať dostatočné ľudské, technologické, finančné a informačné zdroje do primárnej zdravotnej starostlivosti. Pri napĺňaní tejto deklarácie budú krajiny a zainteresované strany spolupracovať v duchu partnerstva a efektívnej rozvojovej spolupráce zdieľaním poznatkov a osvedčených postupov pri plnom rešpektovaní národnej suverenity a ľudských práv.

- Túto deklaráciu budeme napíňať v zmysle solidarity a koordinácie vlád, Svetovej zdravotníckej organizácie, Detského fondu OSN a všetkých zainteresovaných strán.
- Vyzývame všetky národy, krajiny a organizácie, aby podporili toto hnutie.
- Krajiny budú v spolupráci so zainteresovanými stranami pravidelne kontrolovať implementáciu tejto deklarácie.
- Spoločne zabezpečíme zdravie a duševnú pohodu všetkým a nikoho neopomenieme.

Originál je dostupný na <https://www.who.int/docs/default-source/primary-health/declaration/gcphc-declaration.pdf%E2%80%AC>

ASTANA, KAZAKHSTAN
25-26 OCTOBER 2018

GLOBAL
CONFERENCE
**ON PRIMARY
HEALTH CARE**